

1. Inleiding

1.1. Context en aanleiding

De gemeente Albrandswaard zet in op het realiseren van een nieuw sportpark De Omloop. De huidige accommodatie voldoet niet meer aan de wensen en eisen van deze tijd. Daarbij wil de gemeente bewegen en sporten blijven stimuleren en laagdrempelig houden. Daarom is het belangrijk dat bewoners in de buurt kunnen blijven sporten.

Door de gemeenteraad is besloten dat de huidige locatie van het sportpark wordt herontwikkeld tot woningbouw om invulling te kunnen geven aan de provinciale aanwijzing. Daarbij wordt het sportpark naar de oostzijde van de Omloopseweg verplaatst. Op 18 december 2023 heeft de gemeenteraad het investeringskrediet hiervoor beschikbaar gesteld.

Een aantal belangrijke kaders voor het nieuwe sportpark zijn 31 mei 2021 en 2 oktober 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit programma van eisen is een nadere uitwerking daarvan en fungeert als gemeentelijk toetsingskader voor de toekomstige planvorming.

1.2. Plangebied

De toekomstige locatie van het sportpark ligt in het buitengebied van Albrandswaard en is door de provincie opgenomen op de zogenoemde 3ha. kaart wat betekent dat de provincie bereid is medewerking te verlenen aan een wijziging van de huidige bestemming. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat het sportpark landschappelijk zorgvuldig wordt ingepast.

Het huidige sportpark de Omloop wordt op dit moment gebruikt door meerdere verenigingen. De voetbalvereniging en een sportvereniging zullen worden verplaatst.

Het nieuw te realiseren sportpark de Omloop ligt aan de Omloopseweg. Deze weg is verbonden met de Essendijk aan de zuidzijde en de Rijsdijk aan de noordzijde. Aan de oost- en zuidzijde ligt het buitengebied van Albrandswaard. De zuidelijke polders zijn onderdeel van het Buitenland van Rhoon. De direct aangelegen polder aan de oostzijde is geen onderdeel van het PMR gebied Buitenland van Rhoon.

Figuur 1. Luchtfoto van de gemeente Albrandswaard met in het rode kader de locatie van De Omloop.

2. Ruimtelijke en programmatische uitgangspunten

2.1 Programma

Het sportpark krijgt een maximale grootte van 12 ha. Afhankelijk van de ruimtelijke invulling kan dit minder zijn. De landschappelijke inpassing van het sportpark is van belang om de bestemming te kunnen wijzigen.

De mate van openbaarheid van het sportpark zal nog nader worden ingevuld. Belangrijk uitgangspunt en toetsingskader bij het ontwerp van het sportpark is het zogenoemde 'design against crime'. Dit verwijst naar een benadering in het ontwerpproces die tot doel heeft om criminaliteit en onveiligheid te verminderen of te voorkomen door middel van slimme ontwerp oplossingen.

Het concept omvat verschillende strategieën, waaronder:

1. Toegankelijkheid en zichtbaarheid: Het ontwerp van gebouwen en openbare ruimtes moet zorgen voor goede zichtlijnen en voldoende verlichting om donkere en verborgen hoeken te vermijden, waardoor criminele activiteiten worden ontmoedigd.
2. Ruimtelijke indeling: Het slim indelen van ruimtes kan helpen bij het creëren van natuurlijke barrières en het verminderen van de kans op diefstal of vandalisme.
3. Duurzame materialen en ontwerpen: Het gebruik van duurzame materialen kan bijdragen aan het verminderen van criminaliteit, omdat deze materialen minder aantrekkelijk zijn voor diefstal of vandalisme.

2.1.1 velden

In de uitwerking van de plannen voor de sportvelden moet ruimte worden gemaakt om minimaal 5 velden te realiseren met een optie op een 6^e veld. Daarbij zal in samenwerking met partijen een optimale verdeling worden gemaakt tussen een aantal kunstgrasvelden en grasvelden. Van die velden dienen er 3 met verlichting te worden uitgevoerd.

2.1.2 accommodatie

De ruimte voor de accommodatie zal getoetst worden op de inpasbaarheid binnen de landschappelijke randvoorwaarden en de beschikbare ruimte. De sportverenigingen v.v. Rhon en r.k.s.v. WCR worden in 1 clubgebouw gehuisvest waarbij de kantine wordt gedeeld. Het aantal kleedkamers en andere benodigde ruimten is gebaseerd op de normen van de KNVB (ca. 14 kleedkamers). Daarnaast zal er ook rekening moeten worden gehouden met een ruimte voor aikido lessen en peutergym. De sportverenigingen zijn zelf verantwoordelijk voor het ontwerp en realisatie waarbij de gemeente een faciliterende en toetsende rol heeft. De gemeenteraad heeft eerder besloten de bijdrage in de bouwkosten van het vastgoed op het nieuwe sportcomplex te maximaliseren op € 4,5 mln. inclusief BTW onder de voorwaarde dat de vereniging een bestuursvorm oprichten waarin een eventueel bouwheerschap en beheer en exploitatie in kunnen worden ondergebracht. De feitelijke krediet aanvraag zal nog aan de raad moeten worden voorgelegd.

2.2 Landschap

De 'oudere' polders ten noorden van de Essendijk worden gekenmerkt door een onregelmatige blokverkaveling en zijn afwisselend open en besloten. Dit landschap is fijnkorreliger dan het landschap ten zuiden van de Essendijk en daarmee onderscheidend en recreatief zeer aantrekkelijk.

Aandachtspunten bij ontwikkelingen zijn:

- Er wordt een grotere mate van beslotenheid nagestreefd, ten opzichte van de huidige situatie, zodat het afwisselend open en besloten landschap versterkt wordt en daarmee het contrast met de zuidelijke polders en de recreatieve beleving
- Landschappelijke ontwikkelingen bieden de kans om het zicht op de randen (A15, Portland) met groen te onderbreken; dit versterkt de landschapsbeleving in het Buitenland van Rhoon
- Bij het landschapsontwerp wordt voldoende openheid behouden; cruciale zichtrelaties met bijv. landschap en monumentale boerderijen worden behouden en/of gerealiseerd.

2.2.1 Landschappelijke inpassing

Inrichtingsprincipes voor de landschappelijke inpassing:

- Houd de bebouwing eenvoudig; Gebouwen in het buitengebied hebben maximaal 2 bouwlagen met daarop een eenvoudige, maar beeldbepalende kap.
- Erfbeplanting is beeldbepalend; Door de erfbeplanting liggen de gebouwen minder prominent, min of meer verscholen in het landschap.
- Zorg voor zicht op het landschap; Houd rekening met de positie van gebouwen en de organisatie van het erf, zodat het landschap zichtbaar blijft.
- Volg de richting van het landschap; Geef gebouwen een richting en volg daarbij het landschap.
- Het erf staat centraal; Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting, waarbij het vooraf representatief is en het achtererf vooral functioneel.
- Houd rekening met hiërarchie; Bebouwing dicht bij de dijk of weg is het visitekaartje van het landschap. Verder het landschap in is de bebouwing lager, informeler en onopvallend.

2.2.2 Inrichting/materiaalgebruik

Algemeen

De openbare ruimte wordt ingericht conform Leidraad Inrichting Openbare Ruimte versie november 2023.

Bij het vastleggen van afspraken met marktpartijen in een overeenkomst zal de laatst vastgestelde LIOR als uitgangspunt voor de plannen van toepassing worden verklaard.

Verharding

Probeer niet meer verharding toe te passen dan echt noodzakelijk is.

Verlichting

Besteed aandacht aan de verlichting. Plaats de verlichting zo laag mogelijk bij de grond, en probeer overvloedige verlichting te vermijden.

De openbare verlichting voldoet aan de (OVL)-kwaliteitseisen.

Hekwerken

Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen. Als hekwerken echt noodzakelijk zijn, kunnen deze gecombineerd worden met hagen, zodat ze minder opvallen in het landschap.

Beplanting

Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting. Denk dus steeds aan beiden tegelijkertijd. Zie pagina 13 voor streekeigen beplanting.

Reclame

Probeer reclame zo eenvoudig mogelijk te houden. Liefst geen verlichting, geen felle kleuren en niet te groot. Daarmee is reclame nooit te groots of schreeuwerig, maar past deze bij de bebouwing en het landschap.

Parkeren

Zorg voor voldoende parkeerplekken op de kavel, zoveel mogelijk uit het zicht.

Aantrekkelijk voor dieren

Tref voorzieningen en/of gebruik plantsoorten die voor dieren aantrekkelijk zijn. Vooral struiken waar noten (hazelaar) of bessen (Gelderse roos, sleedoorn) in zitten zijn aantrekkelijk voor dieren. Ook met nestkasten en takkenhopen creëert u een plek voor dieren.

Water

Het is van belang om het water en groen zoveel mogelijk te clusteren en zo mogelijk met elkaar te verbinden. Hierdoor ontstaat er een stevige, robuuste groen- en waterstructuur, die minder kwetsbaar is, meer (gebruiks)kwaliteit heeft en meer potentie om interessante flora en fauna te huisvesten. Waar mogelijk inzetten op gesloten watersystemen: een watersysteem op gebiedsniveau dat drinkwater, regenwater (blauw) en afvalwater (grijs & zwart) koppelt tot één systeem.

- Water inzetten als kwaliteit voor de leefomgeving
- Compensatie voor verharding (14%) wanneer geen groene daken, water passerende verharding en/of waterbuffering in het plangebied is opgenomen. Zo veel mogelijk natuurvriendelijk oevers
- Doel: Water zoveel mogelijk opvangen in openbare ruimte: grasbeton tegels, waterpasserende bestrating, oppervlaktewater. Riool als laatste optie.
- Afkoppelen van regenpijpen.

2.3 Beeldkwaliteit

2.3.1 Architectuur

- Bebouwing in het buitengebied is eenvoudig; heldere hoofdvorm van 1 bouwlaag met een eenvoudige beeldbepalende kap.
- Installaties worden meegenomen in de architectuur.
- Bijgebouwen zoals losse fietsenstallingen moeten opgenomen worden in het hoofdvolume.

3. Mobiliteit

3.1 Inleiding

Om het autogebruik terug te dringen is het belangrijk om inwoners te verleiden tot andere vormen van mobiliteit. Hierbij kan gedacht worden aan het stimuleren van wandelen en fietsen en het verbeteren van het openbaar vervoer en/of verbeteren van de fietsinfrastructuur naar deze knooppunten.

3.2 Voetganger

De openbare ruimte voor voetgangers moet voldoen aan de meest recente CROW-richtlijnen op het gebied van toegankelijkheid.

3.3 Fiets

- Essendijk bereikbaar houden
- Het nieuwe sportpark moet bereikbaar worden voor fietsers door de woningbouwlocatie zo goed mogelijk aan te takken. De confrontatie van auto en fietser wordt vermeden door het parkeerterrein van het sportpark zo noordelijk mogelijk te leggen
- Veilige en prettige fietsroutes van en naar het sportpark vanuit de diverse richtingen

3.4 Auto

Het sportpark wordt ontsloten vanaf de Omloopseweg Dit betekent een aanpassing van het profiel van de Omloopseweg, kruising met Rijdsdijk, Hoogeweg verbreden en Nijverheidsweg aanpassen.

- De Rijdsdijk - Rivierweg afsluiten voor snelverkeer
- Afsluiten van de Omloopseweg naar de Essendijk voor snelverkeer
- Het nieuwe sportpark moet bereikbaar worden voor fietsers door de woningbouwlocatie zo goed mogelijk aan te takken. De confrontatie van auto en fietser wordt zoveel mogelijk vermeden door het parkeerterrein van het sportpark zo noordelijk mogelijk te leggen
- Voor de fiets dienen er 58 fietsparkeerplaatsen per netto hectare terrein te worden aangelegd.
- Voor de auto's is de norm 20 auto-pp per hectare netto terrein, exclusief kantine, kleedruimte, oefenveldje en toiletten (CROW-norm).

4. Duurzaamheid

4.1 Inleiding

Begin 2021 is de 'Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025' door de gemeenteraad van Albrandswaard vastgesteld. Deze uitvoeringsagenda is de paraplu voor alle thema's binnen de klimaatopgave, zoals bijvoorbeeld mobiliteit, energie en wonen. Naast onze inhoudelijke uitgangspunten is de uitvoeringsagenda tevens voorzien van een financiële onderbouwing.

De gemeente heeft zich ten doel gesteld de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% terug te dringen, ten opzichte van het peiljaar 1990. Het uiteindelijke doel is om de CO₂-uitstoot in 2050 met 95% te verminderen. De gemeente wil afscheid nemen van fossiele energie en (geleidelijk) overgaan op 100% duurzaam opgewekte energie.

We willen Albrandswaard zo goed mogelijk 'water robuust' en 'klimaatbestendig' inrichten. Zodat we de gevolgen van de klimaatverandering goed kunnen opvangen, en vitale en kwetsbare objecten zo min mogelijk (over)last ondervinden.

'Albrandswaard wordt een klimaatneutrale gemeente. Wij hebben dit gerealiseerd in 2050 (wettelijk kader) en waar mogelijk eerder. We werken de komende jaren aan een duurzame en groene gemeente. We gaan zo zuinig mogelijk om met grondstoffen en de natuur. Het verduurzamen van woningen moet betaalbaar blijven'

'Wonen is meer dan alleen het stapelen van stenen. Het gaat om de balans tussen wonen, groen en infrastructuur. Hierbij spelen duurzaamheid, circulariteit en leefbaarheid een grote rol'

'We richten onze buitenruimte klimaat adaptief in waar dit mogelijk is. Woningbouwprojecten worden zoveel mogelijk circulair uitgevoerd'
(Raadsakkoord 2022-2026)

De uitgangspunten zijn van toepassing op de nieuw te bouwen woningen. De uitgangspunten zijn zowel op gebiedsniveau als ook op gebouwniveau geformuleerd. Het is immers van belang om al zo vroeg mogelijk in het proces na te denken over alle mogelijke ruimtelijke en financiële consequenties.

Elektrisch vervoer en laadinfrastructuur

De transitie naar zero-emissie vervoer – waaronder elektrisch vervoer (EV) - staat hoog op onze agenda. Wij vinden het belangrijk om mobiliteit te verduurzamen en minder CO₂-uitstoot te realiseren. Een geschikt laadnetwerk bestaande uit publieke, semipublieke en private laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen is daarvoor een cruciale voorwaarde. In de laadvisie Albrandswaard zijn de uitgangspunten/randvoorwaarden voor het elektrisch laden van voertuigen opgenomen, voor zowel het bestaande terrein als de nieuwbouwontwikkeling. Dit betekent o.a. de buitenruimte voorbereiden op de komst van laadpalen.

4.2 Energie en warmte

Met de stip op de horizon om in 2050 een (nagenoeg) CO₂-neutrale gebouwde omgeving te hebben gerealiseerd, gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:

- Gezond binnenklimaat
- Integraal ontwerp met low-tech oplossingen
- Afwegingskader milieubelasting vs. Uitgangspunten energie

Zonnepanelen zijn bij voorkeur een geïntegreerd onderdeel van de architectuur van de daken of worden aangelegd in een eenduidige en symmetrische figuratie.

4.3 Klimaatadaptatie

De gemeente heeft het Convenant Klimaatadaptief Bouwen niet vastgesteld, maar onderschrijft de doelstellingen uit het Convenant wel. De doelen en eisen gebruikt de gemeente voor nieuwe plannen. Het doel van het Convenant is het verminderen van wateroverlast, hittestress, droogte en bodemdaling en het vergroten van de biodiversiteit¹.

- Hevige neerslag leidt niet tot schade aan infrastructuur, gebouwen, eigendommen of groen in de bebouwde omgeving.
- Langdurige droogte leidt niet tot verdroging of schade aan de bebouwde omgeving.
- Tijdens hitte biedt de bebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.
- Bodemdaling in bebouwd gebied blijft beperkt en betaalbaar
- Groenblauwe structuur en biodiversiteit worden versterkt op de planlocatie en in de directe stedelijke omgeving.
- De bebouwde omgeving is bestand tegen overstromingen.

4.4 Circulaire grondstoffen

De gemeente is voorstander van het gebruik van circulaire grondstoffen en zal in overleg met partijen aansturen op een verhoging van het gebruik hiervan.

¹ [Klimaatadaptief bouwen - Provincie Zuid-Holland](#)

5. Milieu

Onder de nieuwe Omgevingswet (inwerkingtreding per 1 januari 2024) hebben gemeenten meer afwegingsruimte op het gebied van milieu. Hiermee kan de gemeente lokale normen op bepaalde milieuthema's opstellen binnen de bandbreedte van het Rijk. Dit geldt voor de thema's: lucht, externe veiligheid, geluid (ook van verkeer), trilling, geur veehouderijen en bodem. De milieuregels staan o.a. in het Omgevingsplan. De ambities worden opgenomen in de Omgevingsvisie of een programma. De Omgevingsvisie van Albrandswaard wordt geactualiseerd en dient nog vastgesteld te worden. De grondslag van het op te stellen Omgevingsplan zal liggen in de geactualiseerde Omgevingsvisie.

Voor de locatie De Omloop zijn in een eerder stadium verschillende omgevingsaspecten onderzocht deze onderzoeken dienen geactualiseerd te worden en verder te worden aangevuld met onderwerpen die in het kader van de omgevingsvisie nog niet zijn onderzocht/beoordeeld.

5.1 Geluid

Akoestisch onderzoek

Het is van belang om in een vroegtijdig stadium onderzoek te doen naar de geluidbelasting in het gebied. Dit onderzoek betreft zowel de invloed van wegverkeerslawaaï, industrielawaai als bedrijven en milieuzonering.

In de omgeving van het plangebied zijn op enige afstand een beperkt aantal woningen aanwezig. In de omgeving zijn geen bedrijven aanwezig waarvan mogelijk hinder ondervonden kan worden of die mogelijk door de nieuwbouw worden beperkt in hun bedrijfsvoering.

Specifieke aandacht dient er te zijn voor:

- De afstand tussen sportpark en omliggende woningen
- Verkeersaantrekkende werking en geluid vanwege parkeren;
- De aanwezigheid van een stiltegebied.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan het nodig zijn maatregelen te treffen. Dit kan een bronmaatregel zijn (als het aanbrengen van stil asfalt), een overdrachtsmaatregelen (als het plaatsen van een scherm) of maatregelen in het bouwproject (meer afstand creëren tussen bron en sportaccommodatie).

5.2 Externe veiligheid

Uit een eerste quickscan blijkt dat er geen risicovolle en kwetsbare objecten in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn die van negatieve invloed kunnen zijn op het planvoornemen.

Andersom vormt het planvoornemen geen belemmering voor de risicovolle en kwetsbare inrichtingen en objecten.

5.3 Bodem

Milieuhygiënisch onderzoek

Er zal nog een verkennend bodemonderzoek moeten plaatsvinden conform NEN 5740.

Daar waar puin in de bodem wordt aangetroffen dient, ongeacht de gradatie, een verkennend asbestonderzoek conform NEN 5707 uitgevoerd te worden. Indien het asfalt wordt verwijderd t.b.v. de geplande herontwikkeling wordt aanbevolen deze te onderzoeken op dikte, opbouw en teerhoudendheid (chemische kwaliteit) om de hergebruik dan wel afzetmogelijkheden te kunnen bepalen. Tevens wordt aanbevolen om het onderliggende fundatiemateriaal (waar aanwezig) te onderzoeken om inzicht te krijgen in het type en de hoeveelheid materiaal alsmede de hergebruiks- en verwerkingsmogelijkheden ervan.

Als aandacht parameters worden aangemerkt:

- Bebouwing: Vooralsnog is er onvoldoende informatie bekend om de gehele locatie als asbestverdacht aan te merken. Mogelijk zijn op locaties waar oude gebouwen hebben gestaan nog resten asbest aanwezig.
- Grond: zware metalen, PAK, minerale olie, OCB's, PCB's en asbest
- Grondwater: zware metalen, minerale olie, vluchtige olie, vluchtige aromaten en VOCI

5.4 Water

Als toetsingscriterium geldt de actuele Waterschapsverordening Hollandse Delta. Thans is de wateropgave 14% bij toename van het aandeel verhard oppervlak. Daarbij zijn er mogelijkheden om tot minder compensatie dan die 14% te komen door toepassing van bijvoorbeeld groene daken, water passerende verharding en waterbuffering in het gebied.

5.5 Milieuzonering

In het gebied vinden een aantal activiteiten plaats met mogelijke invloed op de ontwikkellocatie. Dit betreffen o.a. de Manege De Hooge Stee en de bestaande woningen

Naar de invloed van deze activiteiten moet onderzoek worden verricht in het kader van Bedrijven en milieuzonering. Met name geluid speelt daarbij een rol, maar ook mogelijk geur.

5.6 Verkeer

Door Goudappel is eerder een verkeersonderzoek uitgevoerd waarvan de uitgangspunten zijn opgenomen in hoofdstuk 3. Mogelijk is op enkele specifieke onderwerpen nog nader onderzoek nodig.

5.7 Nader uit te voeren onderzoeken

Naast de hiervoor beschreven onderwerpen dienen ook op het gebied van M.e.r. beoordeling, Ecologie, Luchtkwaliteit en Archeologie onderzoeken te worden uitgevoerd en toestemming te worden verkregen van bevoegde instanties.

6. Technische inrichtingseisen

6.1 beleids- en ontwerpeisen sportvelden

De beleids- en ontwerpeisen die worden gesteld aan sportvelden zijn opgenomen in hoofdstuk 17 van de LIOR versie november 2023.

6.2 Overige inrichtingseisen aan de openbare ruimte

Inrichtingseisen aan de diverse onderdelen van de openbare ruimte zoals verhardingen, verlichting, riolering, waterhuishouding staan omschreven in de LIOR versie november 2023.

Streekeigen beplanting

Welke beplanting is streekeigen?

Streekeigen beplanting komt van oorsprong voor in het landschap van IJsselmonde en is bovendien bijzonder waardevol voor de natuur in de omgeving. Streekeigen beplanting is goed aangepast aan de omstandigheden van ons klimaat, en is ook bestand tegen veel ziekten en plagen. Probeer de aanleg van schuttingen, coniferen en andere niet-inheemse beplanting zoveel mogelijk te beperken.

Bomen

Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Paardekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>
Gewone beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Zwarte walnoot	<i>Juglans nigra</i>
Okkernoot	<i>Juglans regia</i>
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
hoogstamfruitbomen	<i>Pit en steenvruchten*</i>
Gewone plataan	<i>Platanus x acerifolia</i>
Witte Abeel	<i>Populus alba</i>
Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>
Euramerikaanse populier	<i>Populus euramericana</i>
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>
Ratel populier	<i>Populus tremula</i>
Westamerikaanse Balsempopulier	<i>Populus trichocarpa</i>
Prunus: zoete kers	<i>Prunus avium</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Kraakwilg	<i>Salix fragilis</i>
Bittere wilg	<i>Salix purpurea</i>
Zomerlinde	<i>Tilia cordata</i>
Grootbladige zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>
Zilverlinde	<i>Tilia tomentosa</i>
Hollandse linde	<i>Tilia x vulgare</i>

Struiken

Gele kornoelje	<i>Cornus mas</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Prunus: sleedoom	<i>Prunus spinosa</i>
Wegedoom	<i>Rhamnus catharticus</i>
Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>
Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>
Roos, honds	<i>Rosa canina</i>
Roos: egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>
Wilg, amandel	<i>Salix triandra</i>
Wilg, kat	<i>Salix viminalis</i>
Vlier, gewone	<i>Sambucus nigra</i>
Roos, gelderse	<i>Viburnum opulus</i>

*fruitsoorten geschikt voor kleigronden:

Appels

Present van engeland
Reinette van ekenstein
Zoete bloemee
Zoete campagner
Zoete kroon

Peren

Avezaathse kapel
Besy van schonauwen/
wintervijg
Kleipeer/winterjan
Oomskinderpeer
Roem van altena